

ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶ, ಮೌಲ್ಯಗಳು

ಸ್ವಾಮಿ ಶಿವಕಾಂತಾನಂದ

ಯಾವ ಒಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶ, ಮೌಲ್ಯಗಳು ಜನರ ಜೀವನಕ್ರಮವನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದೋ, ಅಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅತ್ಯುನ್ನತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇವು ವಹಿಸುವ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಲೇಖಕರು ಮೈಸೂರಿನ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಂಚಾಲಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಉತ್ತಮ ವಾಗ್ಮಿ ಹಾಗೂ ಬರಹಗಾರರು.

ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಯುಗದ ಮೌಲ್ಯಗಳು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ-ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಪ್ರಗತಿಯ ಮತ್ತು ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಧೋರಣೆಯ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದು, ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ಹಲವನ್ನು ಅಳಿಸಿ ಕಡೆಗಣಿಸಿ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ವಿಶ್ವನಾಗರಿಕರಾದ (ಗ್ಲೋಬಲ್ ಸಿಟಿಜನ್ಸ್) ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಆದರ್ಶ, ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪ್ರಸ್ತುತತೆ ಮತ್ತು ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸಂಶಯವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅಸಡ್ಡೆ ಯನ್ನೂ ಕೂಡ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ದೇಶದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾ ನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಯುವಕರು ತಾಳಿರುವ ಮನೋ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ. ಉದಾತ್ತವಾದ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟೇ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮಾನವನನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಎಲ್ಲಾ ಮೌಲ್ಯಾ ದರ್ಶಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಯುಗ ಯುಗಗಳಿಂದಲೂ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶವೂ ವಿಶಾಲ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೂ ವಿಶಾಲ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಆದರ್ಶಗಳೂ ವಿಪುಲ, ಮೌಲ್ಯಗಳೂ ಹೇರಳ. ಸಾವಿರಾರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜ್ವಲಂತ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿದ್ದರೂ, ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟು ದೋಷಗಳಿಗೇ ಜೋತು ಬಿದ್ದು ಇಡೀ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನೇ ನಿರ್ನಾಮ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಆಚರಣೆ, ಘೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಬರಹಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿರುವ ಆದರ್ಶ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಇಂದಿನ ಪ್ರಪಂಚ ಹೇಗೆ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಾಣುತ್ತೇವೆಯೋ ಮಾನವನ ಆಂತರಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ಸಹ ಹಾಗೆಯೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಶೀಲವಾಗಿದೆ. ಆಂತರಿಕ ಹಾಗೂ ಬಾಹ್ಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಆದರ್ಶ ಪುರುಷರೇ ಬೆನ್ನೆಲುಬು. ಈ ನಾಗರಿಕತೆಯು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡಿದೆ. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ 'ಕಃ ಪಂಥಾ' ಎಂಬ ಯಕ್ಷಪ್ರಶ್ನೆಗೆ 'ಮಹಾಜನಾಃ ಯೇನ ಗತಃ ಸ ಪಂಥಾ' ಎಂದು ಧರ್ಮರಾಜನು ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಿಶ್ವದ ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಇತಿಹಾಸ

ವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ, ಕುದ್ರ ತೃಷ್ಣಾ ತ್ಯಾಗ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಾಧಾರಿತ ನಿತ್ಯಜೀವನದ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಮನೆಯ ಪ್ರಲೋಭನೆಯ ಎದುರು ಸಂಯಮಹೀನರಾದಾಗ, ಸ್ವಾರ್ಥ, ಕ್ರೋಧ ಇಂದ್ರಿಯ ಲಾಲಸೆಗಳಿಂದ ವಿಕ್ರತರಾದಾಗ ಉಂಟಾದ ಅನಿಷ್ಟ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಂದ ಪಾಠ ಕಲಿತು ಮೌಲ್ಯಜೀವನದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಮಾರ್ಪಾಟಾದ ವಿವರಗಳು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮೌಲ್ಯಾ ದರ್ಶಗಳನ್ನು ವೈಯುಕ್ತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ತರಗಳ ಪ್ರತಿ ಯೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲೂ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅತ್ಯಂತ ಪುರಾತನವಾದರೂ ಹಿರಿಮೆ ಗರಿಮೆಗಳನ್ನು ಯುಗಯುಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಒಂದು ಕ್ರಮಬದ್ಧ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ ಭಾರತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಜೀವನವೇ ಒಂದು ಯಜ್ಞ. ಮನುಷ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಣಾಭಾವದಿಂದ, ಧನ್ಯತೆಯಿಂದ ಬಾಳಬೇಕೆಂಬ ಸುಂದರ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳು ನೀಡಿವೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಆದರ್ಶಮೌಲ್ಯಗಳು ಸಿದ್ಧಾಂತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಜೀವನಾದರ್ಶಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಶಾಶ್ವತತೆ ಇರುವುದೇ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪರಿಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ. ಸ್ವಯಂ ಆಚರಿಸಿದ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ತೋರಿಸುವುದೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಋಷಿ, ಮುನಿಗಳ ಮತ್ತು ಆರ್ಯ ಜನರ ಆದರ್ಶ ಜೀವನದ ಇತಿಹಾಸ. 'ಬಹು ಜನ ಹಿತಾಯ ಬಹುಜನ ಸುಖಾಯ' ಎಂಬ ಆದರ್ಶವು ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ನಾವು ನೀಡಿದ ಒಂದು ಅಮೂಲ್ಯ ಕೊಡುಗೆ. ವೈಯುಕ್ತಿಕ ಸುಖ ತ್ಯಾಗ, ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯತೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಕೇವಲ ಗ್ರಂಥ ಮತ್ತು ವಿಚಾರವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿರದೆ ಆಚಾರಕ್ಕೂ ತಂದಿರುವ ನಾಗರಿಕತೆ ನಮ್ಮದು. ಈ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಶ್ಲಾಘನೀಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಮತ್ತು ಆದರ್ಶಕ್ಕೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳದ್ದೇ ಸಿಂಹಪಾಲು. ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ, ನಾಟ್ಯ, ಶಿಲ್ಪ ಸಂಗೀತ ಮುಂತಾದ ಕಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ

ಧಾರ್ಮಿಕತೆ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯೇ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಶ್ಲೀಲತೆ ಮತ್ತು ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯುಳ್ಳ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳ ಆವಿಷ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿ ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಕಲೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಸಹ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಮೀರಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾಜಿಕತೆಯ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಬುನಾದಿಯೇ ಮೌಲ್ಯ. ಈ ಮೌಲ್ಯವೆಂಬುದು ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಮಾನವನ ವಿಕಾಸವನ್ನು, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಭಾರತವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸದಾ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಜನಾಂಗವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ನಿರಂತರ ಮೌಲ್ಯ ಪಾಲನೆಯೂ ಒಂದು ಕಾರಣ. ಭಾರತವನ್ನು ಧರ್ಮಭೂಮಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಧರ್ಮವೇ ಭಾರತದ ಜೀವಾಳ. ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಉನ್ನತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಆಚರಣೆಗೆ ತರುವುದನ್ನೇ ಧರ್ಮವೆನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಸರಳ ಜೀವನ, ಉಚ್ಚ ವಿಚಾರ ಇದು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತಿರುಳು.

ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಗಳು

ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತಳಹದಿ ವೇದಗಳು. ಧರ್ಮವೇ ವಿಶ್ವದ ಮೂಲ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಆಚರಣೆಗಳ ತಳಹದಿ.

ಧರ್ಮೋ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಜಗತಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ | ಲೋಕೇ ಧರ್ಮಿಷ್ಠಂ ಪ್ರಜಾ ಉಪಸರ್ಪಂತಿ || (ಶ್ರೀ. ಆ. ೧೦-೬೩)

ಧರ್ಮವೇ ವಿಶ್ವದ ಬುನಾದಿ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನರು ಧರ್ಮಿಷ್ಠನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವೇದವು ಸ್ಥೂಲ ಆಭೋಗದಿಂದ ಅತೀತದಡೆಗೊಯ್ಯುವ ರಶ್ಮಿಪಂಥಗಳು. ದೇವ ಮತ್ತು ಮಾನವಗಿರುವ ಸಂಬಂಧ, ಒಡಂಬಡಿಕೆಗಳ ವಿವರ. ನಮ್ಮ ಮನದಲ್ಲಿಯೂ, ಹೊರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ದೇವಾಸುರರ ನಡುವೆ ಆಮುಕ್ತಿವರೆಗೂ ಬಿಡದೆ ನಡೆಯುವ ನಿರಂತರ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯವೆಂಬ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ. ಇಡೀ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಒಂದು ಯಜ್ಞ, ಇಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಒಂದು ವಸ್ತುವು ಅಗ್ನಿಯಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಸಮಿತ್ತಾಗಿ ತನ್ನತನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನವೀನತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಮಾನವನ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಇಹ-ಪರದಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಕಠಿಣ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಯಜ್ಞಗಳೆಂದು ಅರ್ಪಣಾ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಉನ್ನತ ಧೈಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ವೈಯಕ್ತಿಕ, ಕೌಟುಂಬಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಆದರ್ಶಗಳು ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂದು ಇದು ಸಾರುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊನೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನಶ್ವರವೆಂದು ಹಳಿದು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕದಡೆಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಹಾಕಲು ವೇದಾಂತಗಳ ಉಪದೇಶವನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮೌಲ್ಯ

೧) ಭಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತು, 'ಅಥ ಯತ್ರಪೋ ದಾನ

ಮಾರ್ಜವಮಹಿಸಾ ಸತ್ಯವಚನಮಿತಿ ತಾ ಅಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಾಃ' (ಛಾಂ. ೩.೧೭.೪). ದಾನ, ನೇರ ನಡತೆ, ಅಹಿಂಸೆ, ಸತ್ಯ ವಚನ, ಮುಂತಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ೨) ಸತ್ಯಂ ವದ (ಶ್ರೀ. ಉಪ. ೧.೧೧.೧) ಸತ್ಯಂ ಮ ಆತ್ಮಾ (ಶ್ರೀ. ಬ್ರಾ. ೩-೭-೭). 'ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳು', 'ಸತ್ಯವೇ ನನ್ನಾತ್ಮ.' ಶ್ರೀರಾಮ ಕೃಷ್ಣರು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆಯೇ ತಪಸ್ಸೆಂದು. ಸತ್ಯವ್ರತಿಗಳಿಂದ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುತ್ತದೆ. ೩) ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಮಾರಿತನ, ಕರ್ಮದಿಂದ ವಿಮುಖರಾಗುವ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲ. 'ನಾನಾಶ್ರಾಂತಸ್ಯ ಶ್ರೀರಸಿ' (ಐ.ಬ್ರಾ. ೭.೩೩.೩). ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯವಿಲ್ಲ. 'ಚರನ್ವೈ ಮಧು ವಿಂದತಿ' (ಐ. ಬ್ರಾ. ೭.೩೩.೩-೧೫) 'ಶ್ರಮಿಸುವವನೇ ಅಮೃತವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.' ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಲಕನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ಶಿಸ್ತು, ನಿಯಮಬದ್ಧವಾದ ದಿನಚರಿ, ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂಯಮವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಆಂತರಿಕ ಜೀವನವು ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢಾವಸ್ಥೆಗೆ ಕಾಲಿಡಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಡಲು ಬೇಕಾದ ಶಕ್ತಿ, ಸ್ಥೈರ್ಯ, ದಯೆ, ಆತ್ಮತ್ಯಾಗ, ಕುಟುಂಬ-ಸಮಾಜ-ರಾಷ್ಟ್ರರಕ್ಷಣೆ ಮುಂತಾದ ಮಹಾ ಗುಣವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಕಾದ ಬಹು ಕಟ್ಟುಪಾಡಿನ ಜೀವನವದು. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವು ಯೌವನದ ಮೇರು ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಶರೀರ, ಬುದ್ಧಿ, ಮನಸ್ಸಿನ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿದ ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಘಟಕಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಬಹು ಉಪಯೋಗತರವಾದ ಲೌಕಿಕ ಮತ್ತು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಉದ್ದೇಶಗಳೆರಡನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಮಾಡಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.

ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯ ಮೌಲ್ಯ

ವೈವಾಹಿಕ ಮೌಲ್ಯ: 'ಗೃಹಿಣೀ ಗೃಹಮುಚ್ಯತೇ', 'ಯತ್ರ ನಾರ್ಯಸ್ತು ಪೂಜ್ಯಂತೇ ರಮಂತೇ ತತ್ರದೇವತಾಃ' ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪತ್ನಿಯನ್ನು 'ಸಹಧರ್ಮಿಣಿ' ಎಂದು ಕರೆದರು. ವಿವಾಹವು ಕೇವಲ ದೈಹಿಕ ಸುಖ, ವಂತಾಭಿವೃದ್ಧಿಗಲ್ಲದೆ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕತೆಗೊಯ್ಯುವ ತುರಿಯಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಮೆಟ್ಟಲು. ಪತಿ-ಪತ್ನಿಯರು ದೈವಾಂಶರಾಗಿ ಶಿವ-ಶಿವೆ, ರಮಾ-ರಮೇಶರೆಂದೇ ತಿಳಿದು ಆ ರೀತಿಯ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂಬುದೇ ಉದ್ದೇಶ. ಪವಿತ್ರವಾದ ಸಂಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ 'ಧರ್ಮೇ ಚ, ಅರ್ಥೇ ಚ, ಕಾಮೇ ಚ ನಾತಿ ಚರಾಮಿ' ಎಂಬ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ವಿವಾಹವೆಂಬ ಸಂಸ್ಕಾರ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಸ್ವಸುಖಕ್ಕಲ್ಲದೇ, ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮಮೋಕ್ಷಗಳಿಗಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಷ್ಟಕರವಾದ ಆಶ್ರಮವಾದ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಸಿಗುವ ಬಡ್ತಿ ಅಷ್ಟೆ. ಕುಟುಂಬವು ದೊಡ್ಡದಾದ ನಂತರ ಹೇಗೆ ನಡೆಯ ಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅನುವ್ರತಃ ಪಿತುಃ ಪುತ್ರೋ, ಮಾತೃ ಭವತು ಸಂಮನಾಃ|
ಜಾಯಾ ಪತ್ನೇ ಮಧುಮತೀಂ ವಾಚಂ ವದತು ಶಂತಿವಾಮ್||
ಮಾ ಭ್ರಾತಾ ಭ್ರಾತರಂ ದ್ವಿಕ್ಷನ್ ಮಾ ಸ್ವಸಾರಮುತ ಸ್ವಸಾ|
ಸಮ್ಯಂಚ ಸವ್ರತಾ ಭೂತ್ವಾ ವಾಚಂ ವದತ ಭದ್ರಯಾ||

(ಅರ್ಥವರ್, ೩-೩೦-೨,೩)

‘ಮಗನು ತಂದೆಗೆ ವಿಧೇಯನಾಗಿ, ತಾಯಿಯ ಮನವೊಪ್ಪು ವಂತೆ ನಡೆಯಲಿ. ಹೆಂಡತಿಯು ಗಂಡನಿಗೆ ಸಿಹಿಯಾದ, ಹಿತ ವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಲಿ. ಸಹೋದರನು, ಸಹೋದರರನ್ನು, ಸಹೋದರಿಯು ಸಹೋದರಿಯರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸದಿರಲಿ. ಸಮನಸ್ಸು ರಾಗಿ, ಒಂದು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಲ್ಲರೂ ಒಂದಾಗಿ, ಹಿತವಾದ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿರಲಿ’.

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ತಮ್ಮ ‘ಕರ್ಮಯೋಗ’ದಲ್ಲಿನ ‘ಪ್ರಯೋಬ್ಬರೂ ಅವರವರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡವರು’ ಎಂಬ ಉಪನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಗೃಹಸ್ಥನ ಆದರ್ಶದ ಅಸಾಧಾರಣತೆ, ಕಠಿಣತೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗೃಹಸ್ಥನು ಸಮಾಜಚಕ್ರದ ನಾಭಿಯಂತೆ. ಅವನ ಸತ್ಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ದಾನ, ಧರ್ಮ ಮುಂತಾದ ಆದರ್ಶ ಆ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಮೌಲ್ಯಮಾಪಕಗಳು. ಅವನ ಶೌರ್ಯ, ವೀರ್ಯದಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸೀಮೆ, ಪಶು, ಸಂಪತ್ತು, ಸ್ತ್ರೀ ಮುಂತಾದುದರ ರಕ್ಷಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನ ಧನ ಸಂಪಾದನೆ, ಮೇಲೆಯೇ ಸಮಾಜದ ಆಬಾಲವೃದ್ಧರೂ, ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳೂ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಆದರ್ಶ ಮಯ ಗೃಹಸ್ಥನ ಜೀವನ ಎಲ್ಲ ಆಶ್ರಮಗಳಿಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮಮಾರ್ಗವನ್ನು ಗೆರೆಯಷ್ಟೂ ಬಿಡದೆ, ಆಜೀವನ ಪರರಿಗಾಗಿ ದುಡಿದು ಎಲ್ಲರ ರಕ್ಷಣೆ, ಪೋಷಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತ ನರನು ಹರ್ಕ್ಯುಲಿಸ್‌ನಂತೆ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತು, ಭುವಿಯಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನಂತೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಸಂಘ ಜೀವನದ ಮೌಲ್ಯ: ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಉದ್ಧಾರವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಬಾಳಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಗ್ರಾಹ್ ಎನರ್ಜಿ, ಟೀಂ ವರ್ಕ್ ಎಂದು ನಾವಿಂದು ಏನನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇವೆಯೋ ಅದನ್ನು ಸಂಗಚ್ಛದ್ಧಂ, ಸಂ ವದಧ್ಧಂ... (ಋಗ್ವೇದ, ೧೦. ೧೯೨. ೨) ಮುಂತಾದ ಸುಮನೋಹರ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ವೇದಗಳು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಕೃಣ್ಣಂತೋ ವಿಶ್ವಮಾರ್ಯಂ (ಋಗ್ವೇದ, ೯.೬೯.೫) ‘ಇಡೀ ವಿಶ್ವವನ್ನು (ಜನರನ್ನು) ಆರ್ಯರನ್ನಾಗಿ (ಸಜ್ಜನರನ್ನಾಗಿ) ಮಾಡೋಣ.’

ರಾಮಾಯಣ

ಮಾನವ ಜನ್ಮದ, ಮಾನವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ, ಮಾನವೀಯತೆಗಳ ಘನತೆ ಗಾಂಭೀರ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆಯ ಮೇರು ಪರಿಮಿತಿಯ ಪರಿ

ಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಮಹಾಕಾವ್ಯವೇ ರಾಮಾಯಣ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ಮೌಲ್ಯವೆಂದರೆ ಮರ್ಯಾದೆ. ನಾವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲ. ಧರ್ಮವು ಹಾಕಿದ ಗೆರೆಯನ್ನು ಮೀರದೆ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮರ್ಯಾದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀರಾಮನು ಮರ್ಯಾದಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮನೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡನು. ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣತೆವಾಗಿ

ಆಚರಿಸಿ ತೋರಿಸಿ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾಂಗೋಪಾಂಗಿಗಳೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅನುಸರಿಸುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿ, ಭಾರತೀಯತೆಯ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದು, ಆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಸಮಾಜ, ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದ ಎಲ್ಲರೂ ನಡೆಯಲು ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯವಾದ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ತ್ಯಾಗ, ಪ್ರೇಮ, ಸೋದರಭಾವ, ದಾಸತ್ವ ಸಮರ್ಪಣೆ, ದುಷ್ಟದಮನ, ಶಿಷ್ಟರಕ್ಷಣೆ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಗುಣಗಳ ಪ್ರತೀಕದಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಬಾಳಿಗೂ ಬೇಕಾದ ಆದರ್ಶ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅತ್ಯುನ್ನತವಾದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದ ಕೈಪಿಡಿಯು ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿದೆ.

ಮಹಾಭಾರತ

‘ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ’ ಎಂದೇಣಿಸುವ ಮಹಾಭಾರತವು, ಯೋಗೇಶ್ವರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸುತ್ತಲೂ ನಡೆದ ಒಂದು ಇತಿಹಾಸ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವತಾರವೆಂದು ಸಾರಿ ವ್ಯಾಸರು, ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯ ಸಜ್ಜನರು ಕಷ್ಟಕೋಟಲೆಗಳನ್ನೆದುರಿಸಿ ಹೇಗೆ ನಡೆದು ನುಡಿದು ಹೋದರೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಸೊಗಸಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕೇವಲ ವೈಯುಕ್ತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಜಗತ್ತಿನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಧೈರ್ಯ, ಮುತ್ಸದ್ವಿತ್ತನ, ಚಾಣಾಕ್ಷತನ, ಸಮಯ ಸಾಧನೆ ಮುಂತಾದ ನಾಯಕತ್ವದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದನು. ಇವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಳವಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಧರ್ಮದ ತಳಹದಿಯ ಜ್ಞಾನವಿರಬೇಕು. ‘ಪರಿತ್ರಾಣಾಯ ಸಾಧೂನಾಂ ವಿನಾಶಾಯ ಚ ದುಷ್ಯತಾಂ’ ಎಂಬ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಸಜ್ಜನರಾದ ಐದು ಬೆರಳು ಮಡಿಚಿದರಾಗುವ ಮುಷ್ಟಿಗಾತ್ರದ ಪಂಚಪಾಂಡವರಿಂದಲೇ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಶಿಷ್ಟ

ರಕ್ಷಣೆ, ಧರ್ಮರಕ್ಷಣೆ, ರಾಷ್ಟ್ರರಕ್ಷಣೆಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾಗುವ ಕಪಟ, ಅರೆ ಸತ್ಯ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಕೂಡ, ದುಷ್ಟರ ವಧೆಗೆ ಬಳಸಿದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸಾಕರ್ಮವೂ ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗುವುದೆಂಬುದು, ಮಹಾಭಾರತದ ಸಂದೇಶ. ವಿದುರ, ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣಾದಿಗಳು ಉನ್ನತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ, ದೈವಾಂಶ ಸಂಭೂತರಾಗಿ ದ್ವರೂ ಸ್ತ್ರೀ ಅಪಮಾನ ಮುಂತಾದ ಹೀನ ಕಾರ್ಯಗಳ ಮುಂದೆ ಕಣ್ಣಿದ್ದೂ ಕುರುಡರಂತೆ ದ್ವಂದ್ವಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಬಲಹೀನತೆಯನ್ನು ತೋರಿದರು. ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮಮೋಕ್ಷಗಳನ್ನು ಜೀವನವೆಂಬ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ನಡುವೆಯೇ ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಮಹಾಭಾರತವು ವಿವಿಧ ಪಾತ್ರಗಳ ಉದಾಹರಣೆಯ ಮೂಲಕ ನಮಗೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ, ಮನ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ

ಬೌದ್ಧಧರ್ಮ: ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಮಾರ್ಪಾಟಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಪಾರಾಗಲು, ಇಂದ್ರಿಯ ತೃಷ್ಣಾ ಕಾಮನೆಗಳಿಂದ ದೇಹ

ಮತ್ತು ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಕ್ಲೇಶವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ದುಃಖದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಲು ಮೂರು ಗುಂಪುಗಳ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಾರ್ಗವೆಂಬ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬುದ್ಧನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ:

ಸಮ್ಯಕ್‌ದೃಷ್ಟಿ, ಸಮ್ಯಕ್‌ ಸಂಕಲ್ಪ (ಪ್ರಜ್ಞೆ), ಸಮ್ಯಕ್‌ ವಾಕ್, ಸಮ್ಯಕ್‌ ಕರ್ಮಾಂತ, ಸಮ್ಯಕ್‌ ಆಜೀವ (ಶೀಲ), ಸಮ್ಯಕ್‌ವ್ಯಾಯಾಮ, ಸಮ್ಯಕ್‌ಸ್ಮೃತಿ, ಸಮ್ಯಕ್‌ಸಮಾಧಿ (ಸಮಾಧಿ). ಇದರ ಅನುಸರಣೆಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ವಾಸನಾರಹಿತನಾಗಿ ಮೌಲ್ಯಯುತ ಸದ್ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಮುಂದೆ ನಿರ್ವಾಣಕ್ಕೂ ಅರ್ಹನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಬುದ್ಧನ ಅನುಭವದ ಆಳದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಧರ್ಮ, ಬೋಧಿ ಧರ್ಮ. ಬುದ್ಧನು ಶೀಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಬಳಿ ಬಂದವರೆಲ್ಲರೂ ಲೋಕ ಕಾರುಣ್ಯ, ಪ್ರೀತಿ, ಪ್ರಾಣಿ ದಯೆ, ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗ, ಸೇವೆ, ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮುಂತಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಪಡೆದರು.

ಜೈನಧರ್ಮ: ಮಹಾವೀರ ಜಿನನು ಎಲ್ಲರೂ ಅನುಸರಿಸಬಹುದಾದ ೧೨ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ: ೧) ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಹಿಂಸಾಚರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ೨) ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳಬಾರದು. ೩) ಕದಿಯಬಾರದು. ೪) ದುಶ್ಮಿಲನಾಗಬಾರದು. ೫) ಅಪರಿಗ್ರಹ ದಿಂದ, ಲೌಕಿಕ ಆಸೆಗೆ ಕಡಿವಾಣ. ೬) ಪಾಪ ಪ್ರಲೋಭನೆಯಿಂದ ದೂರವಿರಬೇಕು. ೭) ಇತಿಮಿತಿಯ ಜೀವನ ನಡೆಸಬೇಕು. ೮) ಕೆಟ್ಟ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ದೂರವಿರಬೇಕು. ೯) ನಿತ್ಯ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ೧೦) ಉಪವಾಸಾದಿ ಆತ್ಮಸಂಯಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸ

ಬೇಕು. ೧೧) ಆಗಾಗ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಂತೆ ಕಾಲ ಕಳೆಯಬೇಕು. ೧೨) ತಪಸ್ವಿಗಳಿಗೆ ಭಿಕ್ಷೆ ನೀಡಬೇಕು.

ಭಾರತೀಯ ಚಿಂತನೆಗೆ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಹಾಗೂ ಭೌಗೋಳಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಬಹಳ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿವೆ. ಅಗಣಿತ ಕಾನನಗಳು, ನದಿ ಜಲಪಾತಗಳು, ಉತ್ತರದ ಹಿಮಾಲಯ, ನಡುವೆ ವಿಂಧ್ಯ ಪರ್ವತ, ದಕ್ಷಿಣದ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಮುಂತಾದ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಗಳು ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಣೆಗಾಗಿ ಅಂತರ್ಯಮನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿವೆ. ಇವುಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಗೆ ಸಾಕಾರ ರೂಪವನ್ನು ನೀಡಲೂ ಪುಷ್ಟಿ ನೀಡಿವೆ. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯರೆಂಬವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಆಗಂತುಕರೊಬ್ಬರು “ಸ್ವಾಮೀಜಿ, ಅತ್ಯುಚ್ಚವಾದ ವೇದಾಂತ ಚಿಂತನೆಯಿದ್ದರೂ ಸಹ ಮೂರ್ತಿಪೂಜೆಗೇಕೆ ಹಿಂದೂಗಳು ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ತಕ್ಷಣ ಸ್ವಾಮೀಜಿ, “ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಿಮಾಲಯವಿದೆ!” ಎಂದು ಉದ್ಗರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಮೂರ್ತಾಮೂರ್ತ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆ ನಿರಾಕಾರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಣುವ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಯು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಆದರ್ಶ, ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಕರ್ಮ, ಉಪಾಸನೆ, ತ್ಯಾಗ ಮತ್ತು ಸೇವೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದೆ. ಸರ್ವಜನರ ಸುಖ ಸಮೃದ್ಧಿ, ಮಾನವೀಯತೆ, ಹಾಗೂ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇವು ನಮ್ಮ ಉಸಿರಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಗೂ ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಗೆ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯವೇ ಮಾಧ್ಯಮ. ಉಳಿದ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಆಚಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲ ಗೌಣ. ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೂಲಸ್ತೋತ್ರವಾದ ವೇದವು ಮಾನವವಿಕಾಸದ ವಿವಿಧ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಮಾನವರ, ಎಲ್ಲ ಆಲೋಚನೆಗಳ, ಎಲ್ಲ ಅನುಭವಗಳೂ ಒಂದೆಡೆ ಐಕ್ಯವಾಗುವುದೆಂದು ಸಾರುವುದರಲ್ಲಿದೆ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಶಕ್ತಿ. ವಿದೇಶೀ ಆಕ್ರಮಣದ ಅಘಾತಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಅಳಿಯದೇ ಉಳಿದು ದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಡದೆ ಪಾಲಿಸಿದ ಜನಾಂಗ. ಈ ಸಹನಾ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಸದೃಢ ವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಮಹಾ ವೃಕ್ಷವು ಇಂದು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಕುಠಾರ ಪ್ರಹಾರದ ನಡುವೆಯೂ ಹಸಿರಾಗಿದೆ. ಭಾರತೀಯತೆಯ ಉನ್ನತ ಆದರ್ಶ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ದಿವ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲೋಸುಗ ಮಾನವನು ಜೀವಿಸ ಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು. ಇದರ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮವೂ ಕೊನೆಗೆ ಆ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಎಡೆ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಷಯ.

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ನಮಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾನೆ, ಮೌಲ್ಯಗಳು ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತವೆ, ನಾನು ಬೇರೆಯಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ನಿಸ್ವಾರ್ಥತೆ ಉದಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಎಲ್ಲ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಾರ ನಿಸ್ವಾರ್ಥ